

**UNDERVISNINGS
MINISTERIET**
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Samfundsfag A

Studentereksamen

Gammel ordning

Digital eksamensopgave med adgang til internettet

2. del
kl. 10.00-15.00

Torsdag den 30. august 2018
kl. 9.00 - 15.00

Ansvar

Opgavernes spørgsmål *med* bilag.

Dette opgavesæt består af en fællesdel og tre delopgaver.

Fællesdelens to spørgsmål (1a og 1b) skal **begge** besvares.

Af de tre delopgaver (A, B og C) skal du vælge **én** til besvarelse.

Ved bedømmelsen af besvarelsen vejer alle 3 spørgsmål (spørgsmål 1, 2 og 3) lige meget.

Det betyder, at fællesdelen (samlet) vejer cirka $1/3$ og delopgaven cirka $2/3$.

ANSVAR

Fællesdel

Besvarelsene af opgaverne 1a og 1b må samlet maksimalt fylde 700 ord.

- 1a. Opstil tre hypoteser, der kan forklare danskernes holdning til skattelettelser, som den kommer til udtryk i tabel 1.
Hver hypotese skal understøttes af en faglig begrundelse.

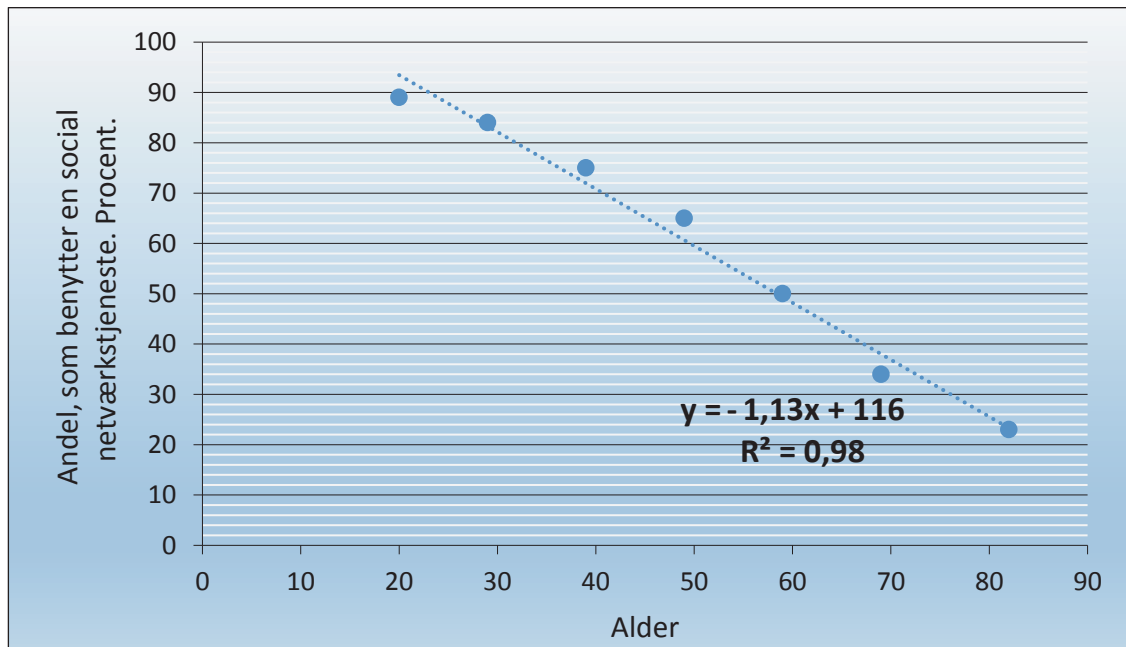
Tabel 1. Partivalg og holdning til skattelettelser. 2016. Procent.

	Skatte- lettelserne skal være i bunden	Skatte- lettelserne skal være i toppen	Skatte- lettelserne skal være både i toppen og bunden	Ved ikke
Socialdemokratiet	73	7	14	6
Det Radikale Venstre	47	7	42	4
Det Konservative Folkeparti	48	4	48	0
Socialistisk Folkeparti	66	4	15	15
Liberal Alliance	44	5	47	4
Dansk Folkeparti	62	6	29	3
Venstre	50	4	44	2
Enhedslisten	76	1	16	7
Alternativet	66	4	23	7
Total	60	5	29	6

Kilde: Norstat for Altinget 6.-9. maj 2016. 1004 personer er blevet spurgt: ”Hvis Folketinget beslutter sig for at gennemføre skattelettelser, hvordan mener du så, de bør fordeles?”

- 1b. Hvad kan der af figur 1 udledes om forholdet mellem alder og brugen af sociale medier i den danske befolkning?
I besvarelsen skal du anvende relevante sociologiske begreber.

Figur 1. Andel af den danske befolkning, som benytter en social netværkstjeneste, fordelt på alder. 2015. Procent.

Kilde: It-anvendelse i befolkningen 2015. Danmarks Statistik.

Delopgave A: EU og Tyrkiet

- Undersøg, hvad der af materialet i bilag A1 (tabel 1, tabel 2, figur 1, figur 2 og figur 3) og supplerende materiale kan udledes om forholdet mellem EU og Tyrkiet. Undersøgelsen skal understøttes af relevante beregninger. Angiv kilde ved anvendelse af supplerende materiale.
- Du er politisk rådgiver for EU's repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik Federica Mogherini. Skriv et notat, der sætter hende i stand til at overbevise medlemslandene om, at Tyrkiet skal optages som medlem af EU. I notatet skal du tage udgangspunkt i videoklipet i bilag A2, og du skal anvende økonomisk og politisk viden om EU. Angiv kilde, hvis du anvender supplerende materiale.

BILAG A1

Tabel 1 og tabel 2: Eurostat. 2016.

Figur 1: Pew Research Center. 2015.

Figur 2 og figur 3: German Marshall Fund. 2015.

Tabel 1. EU's eksport til udvalgte ikke-EU-lande. 2010-2015. Mio. euro. Løbende priser.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Tyrkiet	61.831	73.275	75.410	77.683	74.725	79.089
Andre ansøgerlande til EU*	13.315	15.273	16.368	16.564	17.619	18.688
Brasilien	31.479	35.774	39.684	39.884	36.928	34.590
Indien	34.891	40.582	38.541	35.959	35.625	38.124
Kina	113.454	136.415	144.206	148.153	164.623	170.393
Norge	41.934	46.820	49.928	50.080	50.168	48.865
USA	242.672	264.055	293.219	289.356	311.550	370.871

Note: Andre ansøgerlande til EU: Albanien, Makedonien, Montenegro og Serbien.

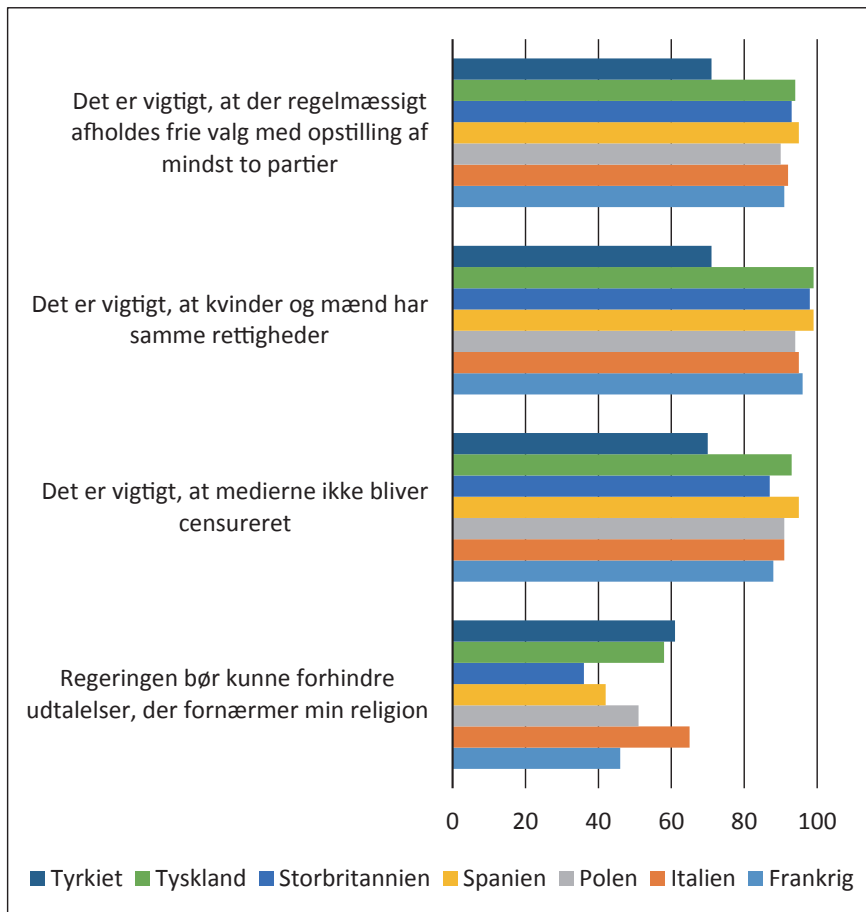
BILAG A1 (fortsat)

Tabel 2. EU's import fra udvalgte ikke-EU-lande. 2010-2015. Mio. euro. Løbende priser.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Tyrkiet	43.062	48.820	48.822	50.654	54.395	61.615
Andre ansøgerlande til EU*	7.281	8.499	8.579	10.396	11.614	12.575
Brasilien	33.356	39.096	37.429	33.330	31.195	31.083
Indien	33.464	39.927	37.528	36.843	37.146	39.445
Kina	283.931	295.055	292.113	280.148	302.146	350.357
Norge	79.026	93.325	99.556	89.558	85.052	74.256
USA	173.398	191.974	206.533	199.093	209.269	248.148

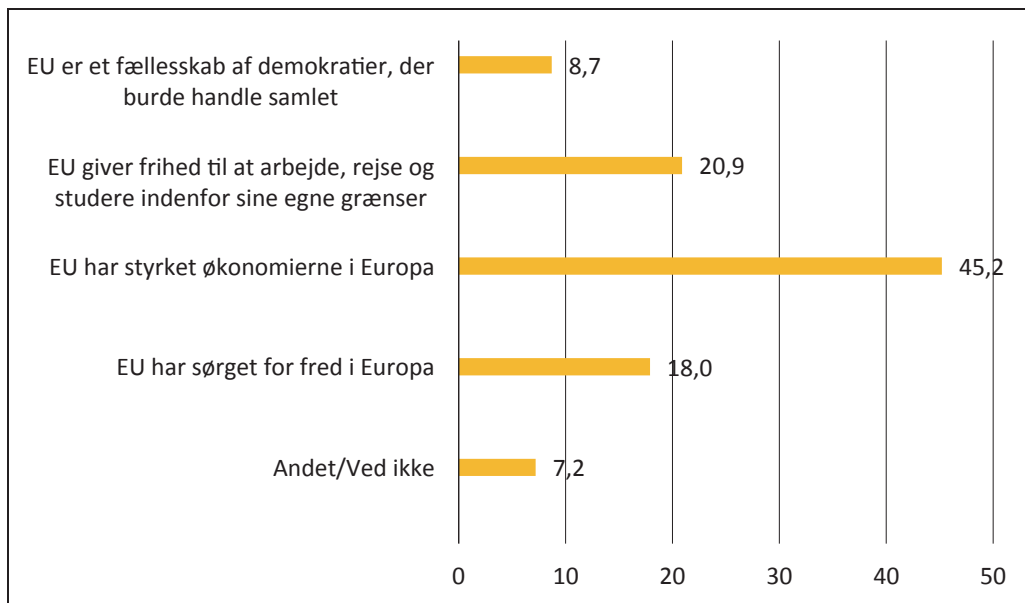
Note: Andre ansøgerlande til EU: Albanien, Makedonien, Montenegro og Serbien.

Figur 1. Holdning til forskellige frihedsrettigheder i udvalgte EU-lande og Tyrkiet. Andel som svarer ”ja”. 2015. Procent.

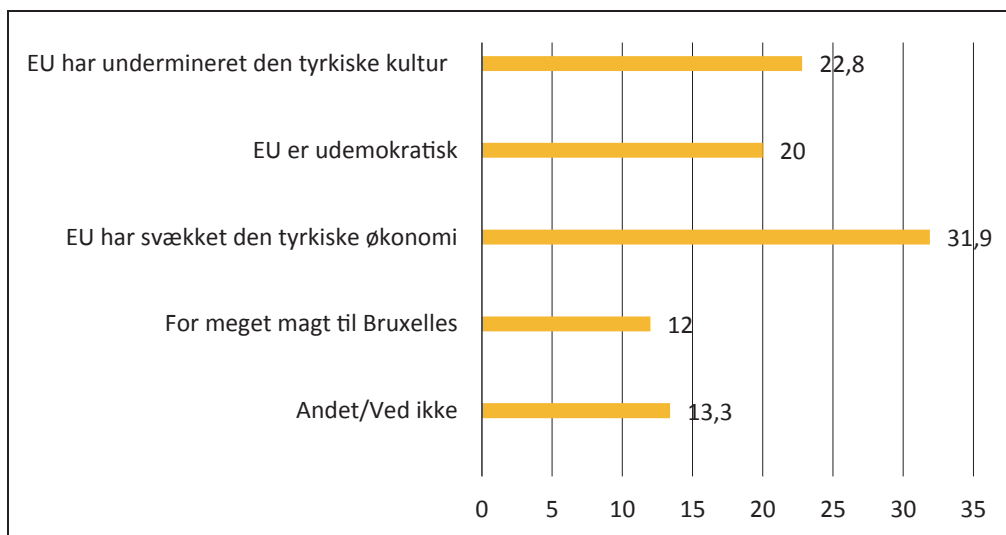
BILAG A1 (fortsat)

Figur 2. Årsager til, at tyrkere synes, at et EU-medlemskab vil være en god ting. 2015. Procent.

Note: Meningsmålingen er foretaget blandt de 43,5% af tyrkerne, som synes, at medlemskab af EU vil være en god ide.

Figur 3. Årsager til, at tyrkere synes, at et EU-medlemskab vil være en dårlig ting. 2015. Procent.

Note: Meningsmålingen er foretaget blandt de 22,6% af tyrkerne, som synes, at medlemskab af EU vil være en dårlig ide.

BILAG A2

TV2 News: "Derfor er Tyrkiet EU's smertensbarn".
18.7.2016.

Delopgave B: Dannelse og sociale medier

2. Sammenlign de opfattelser af de digitale mediers betydning for forholdet mellem individ og fællesskab, der kommer til udtryk i bilag B1, B2 og B3.
I sammenligningen skal du anvende viden om mediernes betydning for identitetsdannelsen i det senmoderne samfund.
3. Diskutér, i hvilket omfang det er muligt ved hjælp af sociale medier at øge den demokratiske deltagelse blandt unge.
I diskussionen skal du tage udgangspunkt i videoklipet i bilag B4, og du skal anvende sociologiske teorier.
Angiv kilde, hvis du anvender supplerende materiale.

BILAG B1

Rasmus Hagedorn-Olsen: "De digitale medier dræber vores evne til fordybelse".
Politiken. 25.9.2013. Uddrag.

Et eller andet sted ude i fremtiden vil min generation nok kigge tilbage på vores nutid og tænke: "Hvor var vi dog naive. Vi var de naive fodtropper i de digitale mediers revolution. Vi var overbeviste om lyksalighederne ved nye blinkende beskeder, en altid opdateret mailboks og den dødbringende malstrøm af breaking news. Vi mente, at det var lykken 'at være på'. Men vi tog fejl." Hvis vi ikke nytænker vores omgang med digitale medier, risikerer vi at blive en generation af sociale zombier. Vi bliver en flok flakkende halvhjerner, evigt zappende gennem tilværelsen på jagt efter det næste nyhedsfix eller den nyeste notifikation på Facebook. Vi mister evnen til fordybelse. Vi mister måske endda os selv.

Jeg er selv en af min generations digitale jubeloptimister. Det gik op for mig, da jeg for nylig var til komsammen i familien. Det var rigtig hyggeligt, men da samtalen ved bordet drejede over på noget, der ikke interesserede mig, var jeg hurtigt til at fiske min smartphone frem. Måske lå der jo en ulæst mail i indbakken. Eller en ny historie på politiken.dk. Min 20 år ældre svigerinde gav mig straks en eftertrykkelig røffel for min manglende pli. Hvad lignede det dog at forlade samtalen på den måde? Var familien ikke interessant nok? Som diskussionen skred frem, kunne jeg hurtigt se, at jeg var dømt til at tabe. For hvad var det, der var så vigtigt at tjekke på nettet? Var det virkelig så vigtigt, at det kunne retfærdiggøre at zappe væk fra samtalen med den familie, som jeg kun sjældent er sammen med? Næppe. Smartphonen er blevet min generations sutteklud. Vi hiver den fluks op ad lommen og babber fortrøstningsfuldt på den, når vennerne keder os, eller samtalen går i stå. Giver vores telefon en lyd fra sig, så skal vi straks vide, hvad der sker.

Mulighederne for forstyrrelser er enorme. Og vi lader os gerne forstyrre. Vi nyder at 'multitaske' og at 'holde mange bolde i luften'. Det er ubetingede plusord i den digitale tidsalder. Problemet er bare, at vores hjerne slet ikke er bygget til multitasking. Den fungerer bedst, når den får lov at fordybe sig i en ting ad gangen. Den kvitterer sågar med signalstoffer, der skaber velbehag og lykke, når vi koncentrerer os udelukkende om én ting. For eksempel en forelæsning eller en samtale. Omvendt frygter forskere, at de konstante forstyrrelser fra nye e-mails og sociale medier kan føre til en mental dovenskab. En dovenskab, hvor vi ikke længere selv styrer vores egen opmærksomhed.

Værktøjer gør det heller ikke alene. Der er brug for et langt mere kritisk fokus på digitale medier.

BILAG B1 (fortsat)

For eksempel i folkeskolen, hvor fremtidens digitale danskere fostres. Børn og unge bør lære om de digitale mediers skyggesider. Der bør være vejledning i at bruge medierne på en hensigtsmæssig måde. Man kan sagtens indføre initiativer som en 'offline-formiddag' en gang om ugen, uden at verden bryder sammen. Der er en vigtig pointe i at give sine venner og sine omgivelser den opmærksomhed og fordybelse, de fortjener. Det er en dyd, som vi ikke bare skal skylle ud med den digitale revolutions badevand. Diskussionen om digitale medier handler om dette, men den handler også helt grundlæggende om vores tilgang til tilværelsen. Når de digitale medier tager vores opmærksomhed, giver vi mindre af os selv til de mennesker, vi omgås i den virkelige verden. Vi absorberer færre detaljer fra samtalen og forelæsningsen. Vi forfladiger vores syn på problemstillinger, fordi vi får svarere ved at komme i dybden. Vores liv bliver reduceret til en lalleglad surf på en flodbølge af forskellige informationer, som vi umuligt kan kapere samtidig.

BILAG B2

Jais Nørgaard: "Forsker om vores mobiladfærd: De fraværende er nærværende et andet sted".

DR 23.8.2016. Uddrag.

Når dine venner eller familie tjekker en besked, lige så snart den bipper ind på telefonen, eller sidder og bladrer på skærmen med tommelfingeren, så er der ikke tale om, at de er fraværende. De er faktisk nærværende - bare ikke med dig. Det mener erhvervsforsker ved CBS Søren Schultz Hansen, der i ni år har studeret de 'digitalt indfødte', den generation, der er vokset op med mobiltelefoner og sociale medier.

"Når jeg beskriver de digitalt indfødte, så ser jeg en generation, som simpelthen dyrker en anden form for nærvær, et nærvær der udspiller sig i tid i stedet for i rum." Søren Schultz Hansen mener ikke, det er rigtigt at fokusere på nærvær og fravær, når man taler om danskernes mobiladfærd.

For der er i virkeligheden tale om to forskellige typer af nærvær, siger han.

"Der er i virkeligheden to verdener, der støder sammen. En verden, der dyrker tilstedeværelse og en verden, der dyrker det, som jeg i mine studier vælger at kalde til-tidværelse", siger han. Mobiltelefonen har gjort os uafhængige af rum, så man ikke behøver at være fysisk sammen for at være sammen. Til gengæld er vi i stedet blevet mere afhængige af tid. Det er nærmest uhøfligt ikke at svare på en besked fra sociale medier eller sms lige så snart, man har modtaget den.

"Så dem, der sender en sms, de ved jo udmærket godt, at modtageren har 'hørt' min besked. Det vil sige, at hvis man ikke svarer med det samme, altså hvis man ikke dyrker nærvær i tid, så er det fordi, jeg bliver nedprioriteret, og så er jeg blevet ignoreret med vilje", siger Søren Schultz Hansen.

Han medgiver, at det kan virke enormt irriterende, hvis man sidder over for en person, der hele tiden svarer på beskeder, mens man taler sammen. Men det er lige så skrækkeligt irriterende i virkeligheden for dem, der dyrker nærvær i tid, hvis man prioriterer nærværet i rum, siger han.

"De to typer nærvær stiller os over for et dilemma, for i det øjeblik mobilen vibrerer, skal vi beslutte os for, hvem vi nedprioriterer – den person, vi sidder overfor, eller den person, der prøver at kontakte os gennem mobilen. Hvis man bare tænker, at det her er et spørgsmål om nærvær, så har man i virkeligheden bare valgt nærvær i rum over nærvær i tid, og så har man ikke forstået, hvad det er for et helt grundlæggende dilemma", siger Søren Schultz Hansen.

BILAG B3

Kirsten Drotner: ”Digital dannelse er mere end beskyttelse”.

Politiken 6.8.2016. Uddrag.

Kirsten Drotner er professor i medievidenskab.

Red Barnet og Center for Digital Pædagogik udgav sammen med Medierådet for Børn og Unge sidste år pjecen ’Har du været nøgen på nettet?’. Pjecen skal hjælpe børn og unge med, hvad de kan gøre, hvis de sender, modtager eller deler sexbilleder online. Teksten henvender sig til den enkelte unge: »Når du har taget et billede af dig selv, løber du en risiko. Er du villig til at tage den risiko?« Der er masser af konkrete bud på, hvad læseren kan gøre, og pjecen slutter med at anbefale, at den unge forbereder sig på at forklare: »Jeg har begået en fejl. Jeg har lært af det. Jeg er kommet videre.« Men hvad er det egentlig for nogle råd, vi giver de nye generationer, når det gælder deres digitale mediebrug? De er dybest set, at denne brug er farlig, og at det er brugerne selv, der skal stå for at beskytte sig og regulere den digitale trafik.

Den individualisering af børns og unges digitale mediebrug er problematisk. For det er veldokumenteret, at de færreste danske forældre giver børn og unge råd, de kan bruge til at ændre adfærd. Nogle forældre har ikke tid, andre har ikke tilstrækkelig viden, og de fleste prioriterer andet i deres børns opdragelse. Faktisk hører danske forældre til de mindst bekymrede i Europa, når det gælder deres børns digitale færden, samtidig med at danske børn og unge er nogle af de mest aktive på nettet. Individualiseringen af børns og unges digitale mediebrug er også problematisk, fordi den fokuserer på, hvad vi umiddelbart får øje på – og især på det mindretal af børn og unge, der kommer i klemme. Herved overser vi, at sociale medier som Facebook, Snapchat, Twitter og YouTube er kommercielle aktører med en infrastruktur, der lægger op til individuel brug for alle – børn og unge vælger altså ikke frit, når det gælder deres kommunikation på de sociale medier.

I de voksnes forståelige trang til at beskytte de kommende generationer mistes blikket for børns og unges muligheder på nettet. De muligheder handler om børns og unges digitale dannelse. Den dannelse omfatter evnen til at kunne bruge digitale medier, så man kan udtrykke sig forståeligt, og så man kan forstå sig selv i forhold til andre og handle i forhold til den omgivende verden. Dannelse er i høj grad at blive til som borger med evne og pligt til at se sig selv som del af samfundet og handle ansvarligt i forhold til andre. I et demokrati er dannelse derfor tæt knyttet til at kunne ytre sig og at kunne lytte og lære af det; men også at udvikle midler til at være enige om at være uenige. I dag er det relevant at lægge vægt på digital dannelse, fordi digitale medier er afgørende for, at almen dannelse overhovedet bliver til. Men vi mangler i høj grad at udvikle børns og unges digitale dannelse som andet og mere end ’netikette’, søge information på nettet og få pjecer om cybersikkerhed. For kan man læse, kan man forholde sig til, hvad andre mener. Men kan man også skrive, kan man give sine tanker og ideer form, så man kan dele dem med andre. Den britiske medieforsker Ellen Helsper foretog for nogle år siden en større undersøgelse af unges og ældres brug af digitale medier. Hun fandt, at der var forskel på brugen, men forskellene skyldtes mest social baggrund, uddannelse og køn. Digitalisering defineres i vidt omfang som informationsteknologiske kompetencer, der kan hjælpe til at reproducere eksisterende viden. Digital dannelse handler derimod i høj grad om at bruge digitale redskaber til at ytre sig og til at producere ny viden.

BILAG B4

Tv-Ishøj: "Øget digital og demokratisk dannelse".
8.3.2016.

Delopgave C: Produktionen flyttes hjem

2. Undersøg, hvad der af materialet i bilag C1 (tabel 1, figur 1, figur 2, figur 3 og tabel 2) og supplerende materiale kan udledes om årsagerne til, at danske industrivirksomheder flytter produktionen tilbage til Danmark.
Undersøgelsen skal understøttes af relevante beregninger, og du skal anvende viden om virksomheders konkurrenceevne.
Angiv kilde ved anvendelse af supplerende materiale.
3. Diskutér, hvorvidt indførelsen af robotteknologi vil fremme beskæftigelsen i Danmark. I diskussionen skal du tage udgangspunkt i videoklipet i bilag C2, og du skal anvende viden om produktivitet og det økonomiske kredsløb.
Angiv kilde, hvis du anvender supplerende materiale.

BILAG C1

Tabel 1: Dansk Metal 2015 og Danmarks Statistik.

Figur 1: Dansk Metals undersøgelse blandt tillidsrepræsentanter. April 2015.

Figur 2: Eurostat. 2016.

Figur 3: Ugebrevet A4. 9.6.2016.

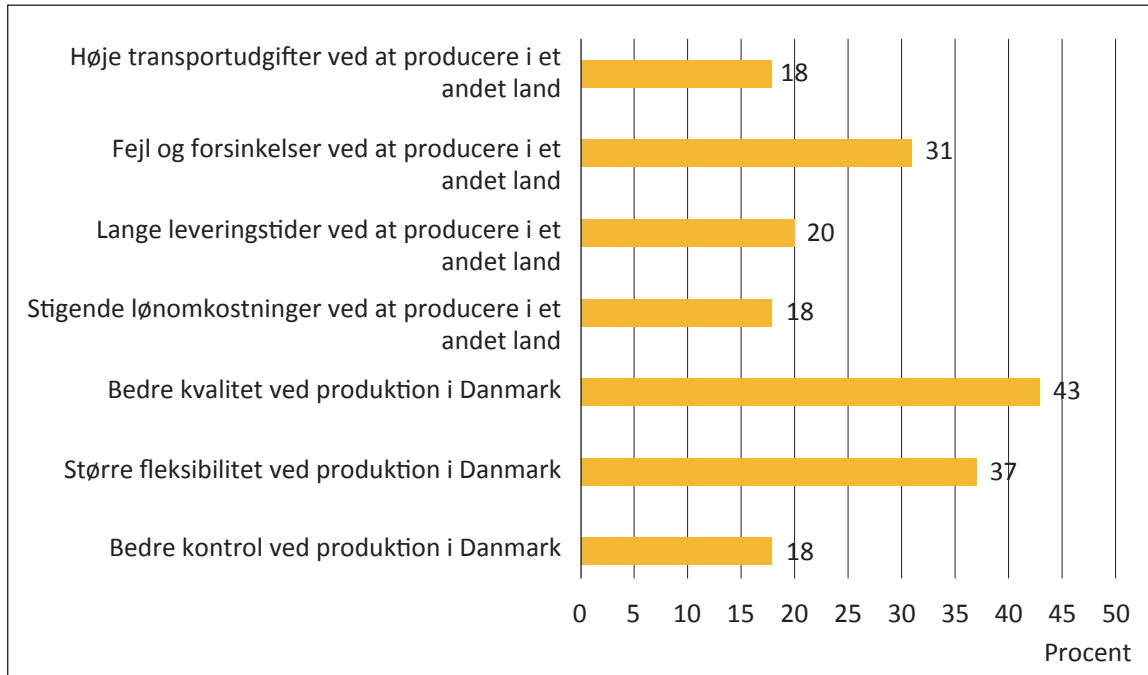
Tabel 2: IFR: International Federation of Robotics. 2016.

Tabel 1. Andel af industrivirksomheder, som det pågældende år svarer, at de har flyttet produktion tilbage til Danmark inden for det seneste år. 2004-2015. Procent.

	2004	2010	2015
Ja	12,1	21,6	25,9
Nej	87,9	78,4	74,1

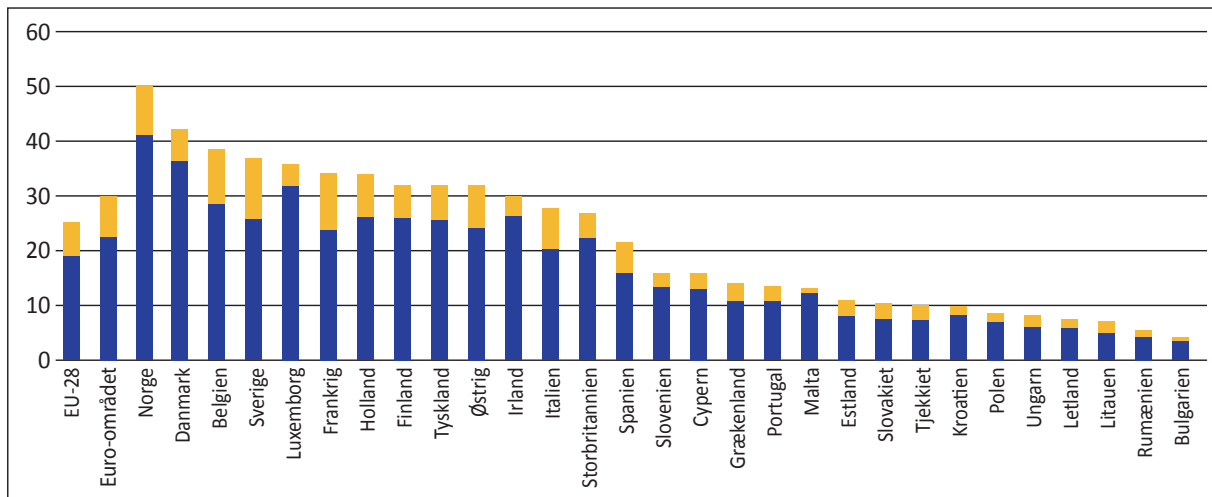
BILAG C1 (fortsat)

Figur 1. Virksomhedernes begrundelser for at flytte produktionen tilbage til Danmark. 2015. Procent.

Note: Procenterne summerer ikke til 100, da virksomhederne har haft mulighed for at sætte flere krydser. Tabellen viser de syv hyppigste svar.

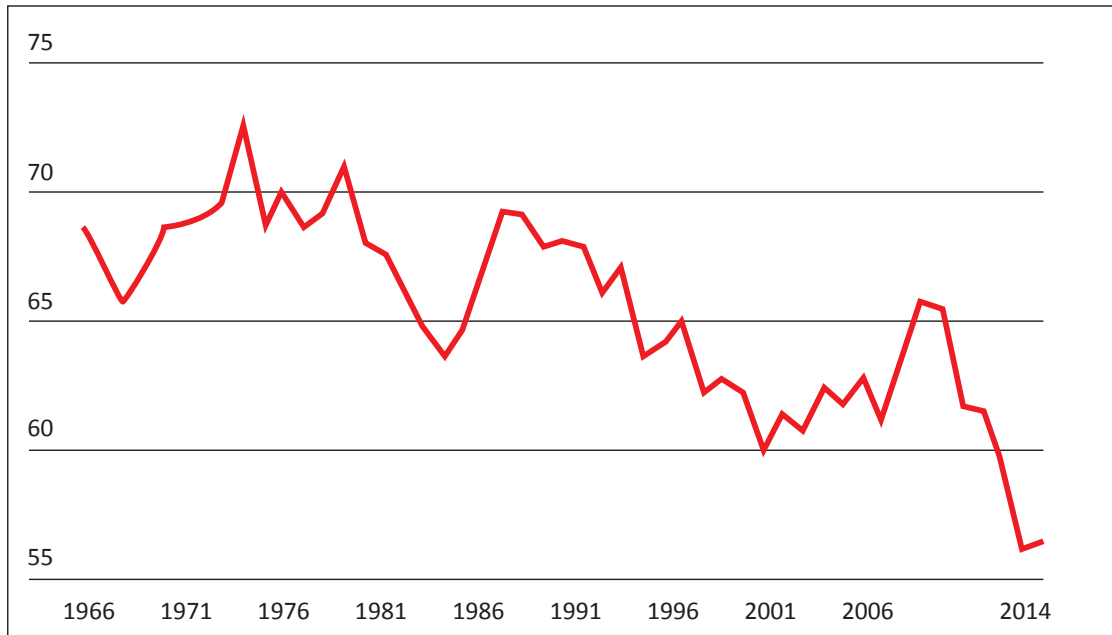
Figur 2. Lønomkostninger pr. time i forskellige europæiske lande. 2016. Euro.

Note: Den blå farve angiver den gennemsnitlige udbetalte timeløn i landet, mens den gule farve viser de indirekte lønomkostninger for arbejdsgiveren, fx bidrag til sociale ordninger.

BILAG C1 (fortsat)

Figur 3. Udviklingen i dansk industris lønkvote. 1966-2014. Procent.

Note: Grafen viser, hvor stor en andel lønnen udgør i forhold til den samlede værdi, som industrivirksomhederne skaber.

Tabel 2. Samlet antal af industrirobotter i udvalgte europæiske lande og i hele Europa. 2008-2015. Absolutte tal.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Frankrig	34.370	34.099	34.495	34.461	34.000	32.301	32.233	32.300
Tyskland	144.803	144.133	148.256	157.241	163.500	167.579	175.768	183.700
Italien	63.051	62.242	62.378	62.245	61.000	59.078	59.823	61.200
Spanien	28.636	28.781	28.868	29.847	29.400	28.091	27.983	28.700
Danmark	4.622	4.863	5.133	5.571	6.074	6.551	7.159	7.787
Hele Europa	343.700	343.661	352.142	369.965	383.800	392.227	411.062	433.000

BILAG C2

TV2: "Overraskende udvikling. Robotter skaber flere jobs".
9.4.2014.